Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 44 (126) | Vilnius 1939 m. balandžio 15 d. (šeštadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Padėtis visoje Europoje yra įtempta

KAS AUKŠTAI SKRENDA, ŽEMAI TŪPIA

Prieš Velykas rašėme apie ramią švenčių nuotaiką, o čia, kaip tyčia, didįjį penktadienį buvo užpulta niekam nekliuvusi Albanija. Naujam smurtui įvykdyti plačiaakiai, daugianoriai mažųjų tautų skriaudėjai išsirinko iškilmingiausią ir rimčiausią pasaulio dieną— didįjį penktadienį.

Kam nebėra sutarčių pastovumo, kam tarptautinė teisė niekas, tas nepaiso ir švenčių. Smogikų savimeilė ir jų vadų apetitai taip padidėjo, kad jau šiandie nėra nieko tikra. Visa Europa dabar aiškiai rengiasi kariauti. Kitos išeities, atrodo, ir nėra. Visa, kas galima buvo geruoju paimti, jau paimta. Dabar toliau niekas be karo neketina atiduoti nė pėdos savo žemės. Anglija aiškiau pradeda davinėti savo garantijas tai vienai, tai kitai valstybei. Tuo būdu aiškėja, kur yra ramaus svetimų žemių grobimo riba ir kur turi prasidėti karas. Nesulaikoma jėga visus stumia į naują žmonijos nelaimę. Tik toji jėga nelygi. Vokietija ir Italija, savo vidaus gyvenimo ir ambicijų verčiamos, telkia milijonus jaunų vyrų karo slibinui aukoti, o Anglija ir Prancūzija tą pat daro, norėdamos gintis. Dabar jau daugeliui paaiškėjo, kad priešą, kurs eina pulti, geriau pasitikti toliau nuo savo namų. Šių neramumų dienomis visaip spėliojama ir kalbama. Lyginamos priešingų pusių jėgos ir sprendžiama, kas kiek gali laimėti. Aišku, karo priemonių turi labai daug tiek viena, tiek antra pusė, ir sunku iš anksto aiškiai nuspręsti, kas laimės. Karui prasidėjus, paaiškėja daug nenumatytų dalykų, iškyla naujų vargų, esti netikėtų pralaimėjimų ir laimėjimų, paaiškėja dvasinis visuomenės ir kariuomenės pajėgumas. O visa tai kare be galo daug sveria.

Nėra jokio abejojimo, kad paskutiniais savo žygiais Hitleris ir Musolinis yra ne tik laimėję, bet ir pralaimėję. Abu jie pigiu būdu gavo svetimų žemių. Bet sukėlė prieš save viešąją nuomonę, sujerzino pasaulį, nuteikė jį pasipriešinti smurtui ir po kojomis pamintai teisei. Kiekvienas labiau yra suinteresuotas būti pats laisvas, negu atimti laisvę kitam. Dėl to, be abejo, ir ūpas kariauti, savo laisvę ginant, turi būti didesnis ne tų pusėje, kurie puola svetima, o tų, kurie gina sava. Kiekvienam žinančiam, kas yra karas, aišku, jog nieko nėra, ko negalima būtų aukoti taikai, bet taip pat turi būti aišku, kad nieko nėra brangesnio ir už laisvę. Šiai iškovoti ir ginti žmonės iš senų senovės negailėjo savo gyvybių. Nepagailės ir dabar. Vokiečių ir italų visuomenėje, kaip girdėti, nėra noro kariauti. Ir ten daugis trokšta taikos, dar gerai prisimena karo vargus ir nelaimes, o čia vėl jau ketinama tūkstančius gražaus jaunimo paplukdyti žiauriame kraujo klane.

Pramuštagalvių grobikų nervingumas ir abuojumas stačiai negirdėtas, pasakiškas. Čia jie viso pasaulio akivaizdoje iškilmingai sako norį taikos ir ramybės, čia patys puola ramius gyventojus ir naikina valstybes. Čia remiasi savo sukurtosiomis teorijomis, čia patys sau priešinasi. Vakarykštis godumas ir apetitas, įvilktas į tam tikro mokslo drabužį, šiandie jau patiems nebetinka. Anksčiau buvo kalbėta apie tautų apsisprendimą, apie tautos subūrimą vienon valstybėn, dabar jau kalbama apie valstybių išsibraukimą.

Visi, kurie šiek tiek galvoja, supranta, kad visas tas grobikų elgesys ir melavimas yra toks pat šlykštus, kaip ir jie patys, o suprasdami, be abejo, telkią neapykantą, kuri gali labai nelaukta kaip nors pasireikšti. Didysis karas parodė, kad išdidūs kaizeriai ir carai aukštai skrido, o žemai tūpė. Per daug išaugęs išdidumas gali ir šiandien susilaukti panašaus galo. Tik visa nelaimė, kad dideliam godumui sunaikinti reikia didelių ir aukų. Noras taikingai spręsti visus žmonijos klausimus ir gera valia perkama milionais brangiausių gyvybių ir tai neilgam. Tokia yra šių dienų buitis ir toks visuotinis ūpas. Visa aplinkui dedasi, permanius bei supratus, ir geriausiam žmogui, nieko neketinančiam pulti, šiandie nieko daugiau nelieka, kaip ryžtis atremti išdidų grobiką.

Akivara.

ČEMBERLENAS VĖL APSIVYLĖ

Šio mėn. 13 dieną Anglijos parlamente pasakė didelę politinę kalbą premjeras Čemberlenas. Jo kalbos laukė nekantriai visa Europa, nes Čemberlenas šiuo žygiu turėjęs aiškiai pasakyti apie Anglijos nusistatymą.

Visų pirma Anglijos premjeras pareiškė, kad nieks neabejoja, jog Albanijai jėga buvo primesta italų valia. Toliau Čemberlenas pasisakė apsivylęs italais, nes italų oficialūs asmens kelis kartus esą pareiškę, kad Italija gerbs Albanijos nepriklausomybę.

Iš eilės Čemberlenas plačiau kalbėjo apie Graikijos reikalus. Ta proga pareiškė, kad jau Velykų pirmą dieną buvo gauta žinių apie italų sumanymą okupuoti Graikijos salą Korfu. Nors to kol kas neįvyko, bet, kartą neišlaikius žodžio, negalima neimti domėn ir žinios apie galimą Korfu salos užėmimą.

Pagaliau Anglijos premjeras pareiškė, kad Anglija griežtai yra nusistačiusi išlaikyti dabartinę padėtį Viduržemio jūroje ir Balkanuose. Dėlto Anglija priėjo tos nuomonės, kad, jeigu kas mėgins tą padėtį keisti jėga ir jeigu Rumunija ar Graikija būsiančios priverstos ginti savo nepriklausomybę, tai Anglija čia pat padėsianti abiejom valstybėm.

Baigdamas savo kalbą, Čemberlenas dar pridūrė, kad Anglijos kantrybė baigiasi ir ateityje ji ginsianti užpultuosius.

×

Tą pačią dieną davė spaudos atstovams pareiškimą ir Prancūzijos ministras pirmininkas Deladje. Savo pareiškime Deladje visų pirma priminė jo pasakytą kovo 29 dieną kalbą, kurioje buvo pažymėta, kad Europa šiuo metu esanti kariškai pasiruošusi ir kad Prancūzija yra pasiryžusi išlaikyti taiką, laisvę ir garbę. Todėl buvusi priversta sustiprinti savo jėgas, kad kartu su kitomis tautomis galėtų atsispirti prieš užpuolikus.

Toliau premjeras Deladje pareiškė, kad Prancūzija visumoje prisidedanti prie Anglijos vyriausybės nusistatymo išlaikyti dabartinę padėtį Balkanuose ir Viduržemio jūroje.

Dabar vėl eilė Hitleriui

Prieš porą dieną Anglijos parlamente pasakyta Čemberleno kalba didelio įspūdžio nepadarė, nes susidarė paprotys, kad po kiekvieno sukrėtimo Europoje Anglijos premjeras pasako didelę ir gražią politinę kalbą. Bet tų kalbų reikšmė būdavusi labai nepastovi ir gyvenimas ėjo savo keliu.

Panašiai įvertino vokiečių spauda ir šią Čemberleno kalbą, dėl kurios kritiškai esanti nusistačiusi ir Anglijos opozicija. Vokiečių spauda smerkia Anglijos premjero kalbą, bet podraug ją ir bagatelizuoja, vadindama Čemberleno išvedžiojimus blefu.

Po Anglijos premjero kalbos pasklido gandų, kad artimiausių metu kalbėsiąs Vokietijos kancleris Hitleris. Tik tuo tarpu nežinia, ar bus sušauktas hitlerininkų partijos narių reichstagas, ar Hitleris savo kalbą pasakys kuria kita proga.

Aišku tik, kad Vokietijos kancleris savo kalboje atsakys Anglijos ir Prancūzijos premjerams.

LIETUVOS-VOKIETIJOS SANTYKIAI

Šiuo metu Lietuvos ir Vokietijos tarpusavio santykiai daugiausia sukasi apie Klaipėdos kraštą. Ir viena ir antra pusė dabar daug turi darbo išspręsti tiems klausimams, kurie yra susiję su pasirašyta kovo 22 d. Lietuvos Vokietijos sutartimi (Berlyne). Lietuvos ir Vokietijos specialistai dabar ruošia planus, kaip galima būtų Klaipėdos uoste sutvarkyti Lietuvai skirta laisvoji zona ir kaip išspręsti Klaipėdos krašte lietuvių palikto nekilnojamo turto klausimas.

Balandžio 12 d. ir 13 dienomis Kaune viešėjo Lietuvos pasiuntinys pulk. K. Škirpa. Jis buvo atsilankęs pas ministrą pirmininką gen. Černių, su kuriuo kalbėjosi apie 3 valandas. Pasak lenkų spaudos spėliojimų, pasikalbėjimo metu pulk. K. Škirpa nušvietęs Lietuvos ir Vokietijos paskutinių dienų politinius santykius ir vokiečių pasiulymus ryšium su numatyta sudaryti naująja ekonomine sutartimi.

Mobilizuojama beveik visose valstybėse

Iš Paryžiaus lenkų spauda praneša tokių žinių:

Vietiniuose diplomatų, politikų ir žurnalistų sluoksniuose atvirai reiškiama nuomonė, kad beveik visose Europos valstybėse yra vykdoma nors ir dalinė mobilizacija.

Pavyzdžiui, šiuo metu Vokietijoje yra sumobilizuota apie 2 milijonai žmonių, o Italijoje 1 milijonas 600 tūkstančių.

Ko vokiečiai reikalauja iš Lenkijos

Šio mėn. 13 dieną „Kurjer Wileński" įsidėjo vedamąjį straipsnį, pavadintą „Ko iš mūsų reikalavo vokiečiai", kuriame tarp kitko rašo:

„Voelkischer Beobachter" (vyriausias hitlerininkų organas) pripažino, ko vokiečiai reikalavo iš Lenkijos. Tuos reikalavimus laikraštis vadina „kukliais ir nedideliais": Vokiečiai reikalavo atiduoti Dancigą ir per Pamarės kraštą įvesti tiesioginį susisiekimą su Rytprūsiais. Berlyne juntamas nepasitikėjimas, kad Lenkija nepasinaudojo proga galutinai sutvarkyti savo sąskaitas su Vokietija.

Politiniai vokiečių sluoksniai nenumato, kad Vokietija tuojau imtųsi ginklo prieš Lenkiją. Čia (Berlyne) manoma, kad bus pritaikinti tokie metodai, kaip Čekoslovakijai.

Vokietijos taktika siekia sunaikinti priešo nervus ir finansus. „Mums nereikalinga mobilizacija,— kalbama čia. — Tegul mobilizuojasi kiti. Jiems tai tiek brangiai kaštuos, kad po kelių mėnesių D. Britanija atsisakys finansuoti tas išlaidas. Mokame sulaukti momento, kada pasakys nusilpimas".

„Kurjer Wileński" vyriausias redaktorius, pacitavęs dar tuo klausimu prancūzų spaudos nuomonę, reiškia nusistebėjimo, kad vokiečiai, būdami Lenkijos kaimynai, nepažįsta lenkų, kurie nieko geruoju neatiduos.

Vokietijos Vakarų kaimynės nesnaudžia

Trumpai jau buvo minėta, kad Olandijos vyriausybė sumobilizavo kelių metų atsarginius ir skubiai pradėjo statyti tvirtoves prie Vokietijos sienos.

Dabar pranešama, kad visiems Olandijos atsarginiams įsakyta būti pasiruošusiems ir laukti įsakymo vykti į savo pulkus.

Tuo pačiu metu ir Belgijoje paskelbta eilė parėdymų, kuriais sustiprinamas saugumas. Taip pat kelerių metų atsarginiai pašaukti į kariuomenę.

Kas tam tikės

Jau buvo rašyta, kad ryšium su Albanijos okupacija kilo didelis nerimas Graikijoje, o ypač dėl kai kurių salų, kurios yra visai arti Albanijos. Buvo netgi kalbama, kad Anglija ne tik garantuos Graikijos neliečiamybę, bet atsiųs dalį savo karo laivyno ir užims Korfu salą.

Toksai Anglijos nusistatymas privertė susirūpinti ir italus, kurių pasiuntinys Atėnuose apsilankė pas premjerą Metaksą ir Musolinio vardu pranešė, kad Italija gerbsianti Graikijos neliečiamybę.

Toksai italų žingsnis Graikijoje padarė neblogą įspūdį, bet nieks šiandieną netiki jokiais, nors ir iškilmingiausiais, pareiškimais, nes jų nesilaikoma.

Kas darosi Balkanuose

— Šio mėn. 12 dieną Bulgarijoje buvo uždaryta tautinių socialistų (hitlerininkų) organizacija.

Paskelbtame pranešime pasakyta, kad Bulgarijos tautinių socialistų organizacijos nariai ruošėsi pakeisti dabartinę santvarką. Kitais žodžiais tariant, Bulgarijoje buvo ruošiamas perversmas.

Tautinių socialistų organizaciją uždarius, visoje Bulgarijoje imtasi griežtų priemonių vidaus tvarkai palaikyti.

— Anglų telegramų agentūros pranešimu, artimiausiomis dienomis susitiks Rumunijos karalius ir Jugoslavijos regentas. Susitikimo metu bus aptarti tarpusaviai abiejų valstybių santykiai, nes paskutiniu metu ir Rumunijos ir Jugoslavijos padėtis žymiai pablogėjo.

— Jugoslavijos vyriausybė šiomis dienomis sumobilizavo kelių metų atsarginius ir sustiprino sieną su Albanija.

— Didelį įspūdį Belgrade padarė gautos žinios, kad per paskutinį Italijos ir Vokietijos armijų generalinių štabų viršininkų pasitarimą Insbruke esą paruoštas Jugoslavijos padalinimo planas.

— Tuo pačiu metu spaudoje pasirodė žinių, kad Turkija leido svetimiems karo laivams plaukioti per Dardanelų sąsiaurį. Šiuo leidimu daugiausia pasinaudos Sovietų ir Anglijos karo laivai. Pasirodžius šiai žiniai, kartu buvo pranešta, kad per Dardanelų sąsiaurį išplaukė iš Juodųjų jūrų keliolika Sovietų Rusijos karo laivų. Kiek anksčiau keli Sovietų karo laivai sustojo Port-Saido uoste.

Pažymėtina, kad Turkijos vyriausybė neleido Vokietijos propagandos ministrui Gebelsui skristi lėktuvu virš Dardanelų sąsiaurio.

Amerika netylės

Europoje padarė didelį įspūdį paskutinis Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento Ruzvelto pareiškimas spaudos atstovams. Ruzveltas aiškiai pasakė, kad, kilus Europoje karui, Amerika jokiu būdu netylės.

Šį Ruzvelto pareiškimą įtakingas Vašingtono dienraštis „Washington Post" taip apibūdino:

„Reikia manyti, kad prieš duodamas tokį pareiškimą, prezidentas rimtai apgalvojo. Prezidentas aiškiai įspėjo Hitlerį ir Musolinį, kad jie turėtų įsidėmėti Jungtinių Amerikos Valstybių galybę (apie ją praėjusiame „Aido" numeryje buvo plačiai rašyta), nes Amerikos vyriausybė nežiūrės ramiai į naujus pasikėsinimus. Tuo būdu Ruzveltas atvirai pasakė, kad ašies (Berlyno ir Rymo) vyriausybei pradėtas karas įtrauktų galybę, kuri yra didesnė už Vokietijos ir Italijos galybes kartu paėmus".

Ir kaimo žmonės galvoja

Kaip buvo seniau. Dabar jau ne tie laikai, kokie buvo prieš trisdešimt metų. Būdavo kaimo vyrai, užsimetę rudines ant kailinių, važinėjo miškan šakų rinkti ar sienojų į miestelį vežti. Jie tik ir galvodavo. kaip daugiau šakų bei malkų žiemai prisivežti, arba kaip daugiau už sienojų vežiojimą uždirbti. Kitokių minčių ir neturėdavo. Žinodavo tik tiek, kas dedasi jo ir kaimyno troboj. Rečiau jau sužinodavo, kas dedasi jo artimajame miestelyj. O apie valstybės, bei kitų valstybių gyvenimą neturėjo nė supratimo. Ir iš kur jie galėjo sužinoti? Nebuvo kaime knygų, laikraščių, nė dabartinių radijų. Mokykla kaime buvo irgi retenybė. Mokytų žmonių, arba šiek tiek pasimokiusių kaime irgi nebuvo. Ir viešpatavo kaime „naktis be ryto". Žinių iš platesnio pasaulio kaiman atnešdavę atsibastėliai su prekėmis „vingriai". Lengva būdavo tokiems „vingriams" ir apgaudinėti mūsų žmonelius.

Kaip dabar yra. Dabar viskas jau virto kitaip. Kaimuose yra mokyklų. Beveik kiekviename kaime yra pasimokiusių ir kartais net didesnius mokslus baigusių žmonių. Kiekvienan kaiman ateina pokeliolika įvairių laikraščių. Beveik kiekviename kaime styro iškeltos radijo antenos. Tai vis šaltiniai, iš kurių trykšta iš viso pasaulio šviesos spinduliai.

Deja, mūsų žmonės, pripratę niūksoti tamsoje, dar ir dabar kai kurie bijo įsileisti šviesos spindulių, kad akys neapraibtų. Tačiau tokių bailių, ačiū Dievui, mūsų krašte pasitaiko kas kart mažiau ir mažiau. Visi apsukresnieji jau patys gaudo tuos „šviesos spindulius" ir dedasi galvon.

Kartu su šviesa plečiasi ir žmonių galvosenos akiratis. Atsiranda naujų minčių, naujų siekių, o su jais ir žmonės kyla iš to kasdieninio žemės purvo. Dabar žmonės žino, kas tai yra vienybė, draugija, bendrovė. Žino taip pat apie valstybių santvarką, jų tikslus ir siekimus.

Seniau žmonės įvairius vardus težinodavo tik iš litanijų, o dabar puikiausiai atsimena politikus ir diplomatus iš jų važinėjimų po kitas valstybes. Seniau neturėjo supratimo apie kitas valstybes, dabar žino beveik visų valstybių visus vairuotojus ir puikiausiai gali kiekvieną iš jų apibūdinti, žino, ko jis siekia. Ypatingai žmonės gaudo žinias iš plataus pasaulio tarptautinių ir tarpvalstybinių nesusipratimų metu. Šitokiais laikotarpiais žmonės visai meta galvoti apie savo kasdienį gyvenimą, tuomet ir jie galvoja vien tik politikų ir diplomatų kategorijomis. Vienas kitą, susitikdami arba ir darbą dirbdami, klausinėja, ieško vis naujesnių žinių, daro iš turimų žinių įvairias išvadas. Darydami išvadas, išlinksniuoja beveik visų valstybių aukštąsias asmenybes.

Dabar kaime tik ir girdi: Ką daro arba ką darys Hitleris? Ką galvoja arba ką sako Čemberlenas su savo sėbrais ir pan.

Pagavę nuo darbų laisvesnio laiko, stveria į rankas laikraštį ir ieško atsakymo į rūpimus klausimus. Tas pats smalsumas verčia vyrus spiestis ir prie radijo priimtuvų. Žino jie laiką, kada paduodamos įvairios žinios, ir visas žinias stengiasi sugaudyti. Kartais ir po sunkaus dienos darbo nepatingi pasėdėti iki vidurnakčio, kad tik naujesnių žinių sulaukti ir kitą dieną kitiems pranešti. Kartais, begaudydami įvairias žinias, paleidžia dieną be darbo.

Pasitikėkime savaisiais. Žinių gaudymas ir apšvietos troškimas yra geras reiškinys. Tik gaila, kad mūsų žmonės (žinoma, ne visi) dažnai geriau tiki svetimiems, negu savo žmonėms. Dažnai būna tokių atsitikimų, kad kažkoks mokytojas, malūnininkas vokietis, arba netgi krautuvininkas žydas pripasakoja žmonėms nebūtų daiktų, o šie švenčiausiai tiki ir gautas iš jų žinias skleidžia toliau. Kartais tokios žinios tenka užginčyti, bet žmonių pasąmonėje vis dėlto lieka įsitikinimas, kad svetimasis daugiau žino už mūsiškius. O jie užmiršta, kad tie svetimieji žinių gauna per tuos pačius radijus arba laikraščius, kuriais ir mūsų žmonės neblogiau moka naudotis. Tie „pranašai", ištempę žinias ant savo kurpalio, skleidžia jas žmonių tarpe savo tikslams siekti, — tad apie tai reikia iš anksto žinoti ir priimti labai atsargiai. Taip pat reikia geriau įsisąmoninti, kad mūsų apsišvietę žmonės kaime neturi jokio tikslo klaidinti savųjų ir jiems galima geriau pasitikėti. Tada tikrai nebūsime apvilti ir nesusilauksime netikėtumų.

Č.

Kaip Lietuva pergyvens Klaipėdos netekimą

Klaipėdos netekimas Lietuvai yra moraliai tiek skaudus, kad apie tą dalyką sunku ramiai ir kalbėti. Bet moralinį smūgį tenka pakelti be nevilties, be perdidelio nusiminimo, nes neviltis ir nusiminimas visiškai nieko negali pataisyti. Nors pasiguodimas tuo, kad ir kitiems nėra geriau, taip pat nedaug tepadeda, bet vis dėlto tas faktas, kad Lietuva su Klaipėda nustojo žymiai mažiau, negu nustojo čekų tauta per paskutinius kelis mėnesius, duoda pagrindą ir akstiną sukaupti jėgas išlaikyti ir sustiprinti tam, kas Lietuvai dar yra likę.

Pereinant prie tvarkymosi naujoje padėtyje, reikia ramiai ir šaltai peržvelgti Klaipėdos nustojimo pasekmes ir sudaryti nors apytikrį jų balansą. Nes tos pasekmės įvairiose Lietuvos valstybės gyvenimo srityse sudarė naujų situacijų: įnešė kai kurių naujų apsunkinimų, bet drauge ir palengvinimų, kurių taip pat nereikia patikti neatsvertų ir neįvertintų.

Visiems yra aišku, kad Klaipėdos netekimas yra didelis smūgis Lietuvos valstybės ir tautos ūkiui. Šiuo metu spaudoje jau pasirodo provizorinių to smūgio įvertinimų. Tačiau į tą dalyką reikia žiūrėti gana kritiškai. Valstybės ir ypatingai tautos ūkio nuostolių dėl Klaipėdos netekimo apskaičiavimas yra labai komplikuotas (sudėtingas) dalykas. Apskritai, visai tikslaus tokio apskaičiavimo negali būti, bet ir apytikris apskaičiavimas negali būti padarytas labai greit, nes net ir esami duomenys dar nėra galutiniai.

Viena yra aišku, kad dėl Klaipėdos netekimo visas ūkinis gyvenimas susiaurėja, sumažėja reikalavimai, užsimojimai, galimybės, sumažėja ūkinio gyvenimo intensyvumas.

Vis dėlto, net ir neturint tikslių duomenų, galima matyti, kad tas susiaurėjimas nėra tokio laipsnio, kad Lietuvos ūkinis gyvenimas to smūgio nepakeltų ir visai griūtų.

Tiesa, mes esame pratę pareikšti, kad Lietuva negali gyventi be Klaipėdos, Klaipėda negali gyventi be Lietuvos. Tas mūsų pareiškimas savo pateisinimą turėjo, nes tai sakydami mes turėjome galvoje geresnį. nuolat pažangą darantį gyvenimą.

Klaipėdos tolimesnio gyvenimo pažanga šiandien nuo Lietuvos nebepriklauso. Gyvenimas parodys, kaip tai atsilieps jos pažangai. Lietuvos pažangai Klaipėdos netekimas yra didelis stabdis, ypač kad tos pažangos atrama buvo į Klaipėdą stipriai orientuota (nukreipta). Bet kol Lietuva nepriklausoma, kol jos ūkinis gyvenimas yra dar tiek pajėgus, kad gali pakelti net ir tokius nuostolius, kurie šiandien susidarė, tai yra pagrindo tikėti, kad bus pajėgta surasti ir kitų atramų savo ūkio pažangai.

Lietuvos ūkinis gyvenimas dar yra pakankamai gajus, kad gali išsilaikyti aplinkybių susiaurintose ribose ir sumažintame intensyvume, o taip pat ieškoti ir rasti naujų kelių iš susiaurintų rėmų išsiveržti ir augti. Todėl dabar Lietuvos valstybėje stengiamasi, kad visos ūkyje dirbančios pajėgos panaudotų savo sumanumą perorientuoti ūkinį veiklai ir naujas sąlygas priderinti taip, kad galėtų sudaryti nauja, sveika jo augimo atrama.

Skaudi operacija, kurią tautos ūkis turi pakelti dėl Klaipėdos netekimo, turi tą gerą pusę, kad ji sudaro progą ne tiktai nusikratyti, arba nebeatnaujinti tų nesveikų tautos ūkio reiškinių, kurių nebuvo išvengta Klaipėdos krašte susikūrusiose ūkinės veiklos židiniuose, bet taip pat, gal būt, imtis priemonių tuos nesveikuosius pašalinti ir iš visos Lietuvos.

Pirmutinis uždavinys šioje srityje numatomas toks: taip suorganizuoti ūkinę veiklą, kad ji visur būtų suderinta su Lietuvos valstybės interesais ir sudarytų jai patvarią atramą, tai yra, kad apskritai ir atskirose srityse ūkinė veikla visų pirma nesudarytų pagrindo pamatuotiems socialiniams nepasitenkinimams, silpninantiems valstybės ir gyventojų medžiaginį gyvenimą, sudarydama drauge tinkamas sąlygas lietuvių tautos kultūriniam lygiui kelti.

Albanija yra raktas į Adriatiką

Dar tik pernai Albanijos karalius Achmed Zogu vedė gražuolę vengrų grafaitę Heraldiną Aponji. Jų vestuvėse dalyvavo pats Italijos užsienių reikalų ministras grafas Čiano. Dabar jaunajai Albanijos karališkai porai gimė sūnus. Ir štai ant naujagimio Albanijos sosto įpėdinio lopšio susirinko sunkūs debesys. Ta pati Italija, kuri rodė Ach. Zogu tiek prielankumo, dabar stengiasi jo šalį paimti savo protektoratan.

Albanija yra nedidelė valstybė, maždaug kaip pusė Lietuvos. Iš šiaurės į pietus ji turi 300 kilometrų, o iš rytų į vakarus tik 100 klm. Kraštas labai neturtingas, susisiekimas neapsakomai paprastas ir primityviškas, geležinkelių nėra, susisiekimas palaikomas žinianešiu.

Bet už tat Albanija turi nepaprastai didelę strateginę reikšmę. Ji užima dešinįjį krantą įėjimo į Adrijos jūrą. Jei Albanija patenka į italų rankas, jie stipriai atsistoja ant kojų Balkanų pusiasalyje.

1867 metais italas Krispi buvo sumanęs paversti Albaniją Italijos kolonija, nes ji tik žemėlapyje tepriklausė turkams, o iš tikrųjų kalnuose gyveno karingos tautelės, kurias turkai niekuomet nebuvo nukariavę ir kurios turkų valdžios nepripažino. Tačiau italams sumanymas nepasisekė ir jie turėjo pasitenkinti Triestu.

Po Balkanų karų Turkija nustojo Europoje bet kurios reikšmės ir Albanija gavo nepriklausomybę. Anuomet Tiranoje painiojosi kažkoks vokiškos kilmės avantiūristas Otto Vitte, kuris sugebėjo pasiskelbti Albanijos karaliumi. Jo viešpatavimas truko tik kelias dienas. Albanai taip įširdo, kad jų karaliukas turėjo bėgti.

Į Tiraną atvyko kitas vokietis, bet ši kartą jau kunigaikštis Vilhelmas Vid. Jis irgi karaliavo tik kelis mėnesius.

1915 metais Italijai buvo pripažinta Valonė ir Sasenas. Dviem metais vėliau 1917 metais Rymas paskelbė Albanijai protektoratą, bet nuo to žygio iki krašto užvaldymo buvo dar labai toli. 1920 metais dėl vidurinės suirutės italai iš Valonės uosto išėjo.

Tuo tarpu Albanija po truputį budo iš amžino miego. Tautinės idėjos pasiekė plačiąsias liaudies mases. Rymas tai puikiai suprato ir pradėjo čia veikti pinigais ir papirkimais.

1922 m. atsirado Achmedas Zogu. Kada jis 1924 m. norėjo pasidaryti Albanijos diktatorium, sutiko smarkų pasipriešinimą ir turėjo gelbėtis, pabėgdamas į Bielgradą, iš kur grįžęs Albanijon pasiskelbė save valstybės prezidentu, vėliau diktatoriumi ir karaliumi.

IGNAS ŠEINIUS 16)

JUZULIS ĖGLIS

Daugelis vyrų vienu metu sukeikia, atkyla, taikys šaudyt. Valėras Padirvis vėl rankos ženklu juos paguldo.

Kitoje pusėje kalnelyje pasidaro tylu. Viena minutė, kita—tylu. Atkėlus galvą, matyt, kaip tarp dviejų sunkvežimių sustoję vyrai mostaguoja rankomis, — tariasi. Vienas, odiniu švarku, su didele raudona žvaigžde krūtinėje, insižiebia papirosą.

Petras Margelis atkilęs ieško akimis gojuje Juzulio. Nevengia pareikšti savo nuomonės, o kartais ir kitaip pasielgti, bet dabar jis nežino, kaip būtų geriau. Juzulis stovi, užsiglaudęs beržo, stebi. Atsako į ženklą, kad dar luktertų.

Išrūkius odą švarkuotam papirosą, bešėvikai ima leistis nuo kalnelio. Atstatę šautuvus, bet be skubos, atsargiai. Eina, apspitę sunkvežimius, brenda dirvomis.

Pirmos eilės pasiekia slėnio dugną. Pradeda pamažu kilt. Kai kas sužiovauja, kai kas patrina miegu apskretusias akis.

Ir beveik tuo akimirksniu, kai Juzulis insako paleisti ugnį, raudonoji banga pasineša riščia prieš kalnelį. Raudonieji iškelia durtuvus viršum galvos.

Klumpa nuo mėlynosios ugnies pirma eilė, retėja antra, trečioji. Akimirksniui sustingsta ties žalia siena atslinkęs debesis. Jį suraižo innirširnu sprogdami didžiažvaigždžių insakymai. Pasigirsta tarp dūmų ir ugnies beveik lietuviški žodžiai. Ir visai Lietuvos padangėje negirdėti.

Debesis retėdamas, susispausdamas verčiasi, žmonių masėmis kunkuliuodamas, aukštyn, viršūnėn.

Sujuoduoja viršum žalios sienos, iš lietuviškos pusės, kotais maskatuodami svyedinai. Atgriūvančiame debesyje pasidaro skylės, žmonių verpetais insisuka.

Sukniumba kiek debesis, šonais išstyžta. Rodos, visai pliš ir suguls. Bet užpakalinės dalys dar tirštos, jas insupa nauji drąsos ir pykčio šūkiai.

Jau vienas kitas raudonųjų iškyla viršuj žalios sienos. Lietuvių šūviai ir sviediniai pradeda retėt.

Pasipila iš gojaus Juzulio raitieji. Neriasi pradėjusiuose plaukti rugiuose, tuojau ties vieškeliu, bolševikams iš šono išsineria. Prie kyje saulėje tamsiai sužvilga Bukštuolis su Juzuliu, balne pasistiepusiu, sunkią rankinę granatą iškėlusiu.

— Ėglis! Ėglis! — suvirpa ore riksmas.

Kažin kas pirmas sušuko. Gal kas mėlynųjų, sunkioje padėtyje kaip viltį Juzulį pamatęs. Stipriausiai, kaustančiai nuaidi tas riksmas per raudonuosius.

— Ėglis!—atsiliepia tarp raudonųjų dar kartą.

Tas vienas vardas paveikė kaip nematomas žaibas. Juzulis net pats nustemba. Sviedęs granatą, piesta sustabdo insilėkusį Bukštuolį. Visi raudonieji, klupdami ne tiek nuo sprogstančių granatų, insibėga kaip atsimušusi jūros banga. Meta ginklus, lipa nuo savo sunkvežimių, bėga užpakalin, iškėlę rankas.

Mėlynieji persirita per savo daiktais išsklaidytą, daiktais paraudonijusią sieną. Rankioja ginklus, apspinta pamestus sunkvežimius. Tarp bėgančių riksmo pasigirsta džiaugsmas:

— Dabar turėsim dvi patrankas. Ir šovinių dėžes!

Juzulis insako neatleisti, vytis. Bolševikai bėga kaip avelių būriai. Ir daro tokį pat galių, bliaunančių, raudonai sužymėtų avelių inspūdį. Tik ką vilkais buvusių.

Ties bėgančiais staiga išauga raudonųjų raitųjų siena. Atstato in savuosius šautuvus. Pirmos eilės lyg norėtų stabterti,. tik kad iš užpakalio nesustabdomai spaudžia. Raitieji paleidžia ugnį. Kas nebuvo numetęs šautuvo, ugnimi saviems atsako.

Pasidaro suirutė. Pėstieji raudonieji susimaišo su raitaisiais. Raitieji muša savuosius šautuvų buožėmis, kerta kardais, pėstieji, kiek tarpai leidžia, kaip pasiutę, kol sukrinta, bado viską aplink: arklius ir raituosius. Virsta arkliai, nuguldami pačius pėsčiuosius, drimba stačia galva raiteliai.

Juzulis išlekia su savaisiais vėl šonu, rugiais. Išjoję visai tušt, niekuo neprisidengę, paleidžia ugnį. Kai kas raudonųjų raitųjų pamėgina atsišaudyt, bet iš kitos pusės išsiveržia iš šono mėlynieji pėstieji, Valėro Padirvio išvesti balomis. Tuo pat metu besitraukiančius raudonųjų pėstininkus paspaudžia Petras Margelis atimtais sunkvežimiais.

Raitieji raudonieji mato, kad, jau kokiu trečdaliu praretėję, nieko nenuveiks. Atsišaudydami paleidžia atgal vieškeliu. Juzulis supranta, kad tai nebus tik bėgimas Susijungę su ukmergiškių pusėn nuėjusiomis dalimis, jie gali keleriopai sustiprėt. Insako Valėrui Padirviui likti su pėsčiaisiais. Ir suėmus ir nuginklavus čia pasidavusius raudonuosius, pulti iš šono ties Vabalkšne atsigrūdusius gudus ir didžiarusius. Juos sumušus, eiti saviškiams pagalbon ties Gruzdžiais. Vienam ir kitam sparnui apie tai, kaip sekas, praneš Pranas Stungis.

Petras Margelis išrikiuoja savo jau devynius sunkvežimius vieškelio viduriu. Pridengs savus raituosius. Juzulis, pats pirmas jodamas, visu greitumu nusiveja bėgančius raudonųjų raitelius.

Atsilieka pakeliui vienas raudonasai, atsilieka kitas. Iššoka kur dirvosin raitelių palengvėjęs arklys. Mėgina dirvomis pasileisti ir koks raitelis. Tik jį mėlynieji greičiau priveja ir žemėn patupdo.

Per pusvalandį inšėlusios gainiavos mėlynieji daugiau kaip puse raudonųjų atrenka amžinam atilsiui. Kai nepatenkinti raudonieji kartais grįžtelėja ir bando pikčiau atsikirsti, prabyla nuo sunkvežimių Margelio kulkosvydžiai.

Jau matyt, kaip Vaitkuškio aukštumose apsikasę lietuviai ginasi nuo trimis eilėmis prieš juos slenkančio puolimo. Juzuliui širdis sustoja iš džiaugsmo. Ten, už molio gurbo, gal jo brolis Adomas atsišaudo. Jis sutriuškins su savaisiais tas raudonas eiles!

Visi, žodžio netarę, daugiau paspaudžia savo putomis garuojančius arklius. Sunkvežimiai smarkiau innirša, vyrai ties kulkosvydžiais daugiau prigūžia. Petras Margelis duoda ženklą, kad šovinius dabar kiek labiau, dideliam invykiui taupytų.

Priešakyje lekiančiam Juzuliui dingtelėja, ar nereikėtų kiek atsargumo, čia tušt raudonųjų užpakalyje?

— Ne! Tegul vyksta insilėkęs smūgis! Ukmergiškiai mūsų laukia! — rodos, šūkteręja Juzulio krūtinėje. Jis dar daugiau paspaudžia Bukštuolį.

Tuo pat metu iš abiejų pusių, iš pamiškio, iš rugių, išauga nauji raudonieji raiteliai. Tankiu ratu spinta aplink kaip širšės. Insibėgę, kvapo netekę, persekiojamieji atsigrįžta.

— Esam apsupti. Tik ne tam, kad mus sunaikintų! — Surinka Juzulis visu balsu. Ir pats pirmas, insukęs viršum galvos, sviedžia savo granatą.

Raudonasai raitųjų ratas praskysta, išsiplečia. Atitoldamas vyrais ir arkliais griūna, su kylančiomis žemėmis maišosi. Viršum virstančio rato kaip putos draikosi gabalais rūbai, taršosi, atgal krisdami, žali rugių šiaudai, saulėje sulapsi viena kita raudona žvaigždė.

(b. d.)

Žvejų uosto dalis Klaipėdoje.

Europa dalinasi į du frontus

Gyvename labai neramius laikus. Beveik kiekvieną dieną per radiją užgirstame arba iš laikraščių sužinome apie naujus didelės svarbos politinius įvykius. Tai ultimatumas, tai deklaracija, tai okupacija, tai mobilizacija, tai slapti generalinių štabų pasitarimai. Kiekvienoje valstybėje visos jėgos konsoliduojamos, buriamos karo reikalams. Karo pramonė dirba dieną ir naktį ginklus, kuriems skiriama didžiausios pinigų sumos iš valstybės iždų ir piliečių kišenių. Kraunami ginklai, maisto medžiagos ir magazinuojama įvairi karinė atsarga. Mobilizuojama ne tik visas valstybės ūkis, bet ir piliečių jausmai, nusiteikimas. Šis pasiruošimas kasdieną auga, didėja, stiprėja visose valstybėse. Ir nieko nuostabaus, nes ir karo pavojus diena dienon darosi vis labiau neišvengiamas. Jeigu dar praėjusių metų pabaigoje daug kas galvojo, kad taika Europoje galima ir kad kokia nors konferencija išspręs visus opiuosius politinius klausimus, tai šiandien apie tai nieks nenori nė užsiminti.

Garsioji Miuncheno konferencija buvo paskutinis etapas, kurio metu su Vokietija buvo mėginta susitarti, spręsti įvairius politinius nesusipratimus ne ginklu ir smurtu, bet žodžiu, vartojant nuolaidas, kompromisus, atsižvelgiant ir pagerbiant kitų besitariančių šalių interesus. Be to, Miuncheno konferencija buvo paskutinis Hitlerio pasižadėjimas, kuriuo dar pasitikėta. Okupuodamas Čekiją ir Klaipėdą ir paėmęs Slovakiją savo globon, Hitleris Miuncheno konferencijos pasižadėjimus pamynė po kojomis ir parodė tikrąjį savo veidą. Būtent, parodė, kad anksčiau jo garsinami užtikrinimai, jog jis nori prie Vokietijos prijungti (zurück zum Reich) tiktai tuos kraštus, kuriuose vokiečiai sudaro daugumą (remiantis tautų apsisprendimo dėsniu), yra tik priedanga. Dabar, po visų okupacijų to dėsnio skelbti jis jau neskelbia ir neužsimena. Dabar jis skelbia jau naują. Tai „Lebensraum" — gyvybinės erdvės dėsnis, pagal kurį Vokietija turi gauti naujų žemių, kurias galėtų eksploatuoti, be to, Vidurinės Europos visos valstybės, ar jos bus nepriklausomos ar vokiečių okupuotos ar jų globojamos, turi būti įtrauktos į vokiečių ekonominio ir politinio gyvenimo ratą ir suktis, kaip Berlynas pasuks. Tuo dėsniu vaduodamas, Hitleris okupavo Čekiją ir Klaipėdą, „globoja" Slovakiją, per Vengriją veržiasi Rumunijon, o paskui vis toliau ir toliau. Kas bandytų šiuos tikslus Hitleriui sutrukdyti, jis tam graso ginklu, tvirtindamas, kad nuo to jo nieks nesulaikys, nes tai esą šventi, gyvybiniai, būtini, likimo skirti siekimai. To „Lebensraum" būtinumas kalamas visam pasauliui. Jis jau giliai įkaltas visiems vokiečiams.

Tačiau šis Hitlerio dėsnis ir siekimas galutinai pastatė ant kojų anglus, kurie energingai pradėjo organizuoti frontą, kuris užkirstų Hitleriui kelią, nes minėtas dėsnis jau labai pavojingas ir Londonui. Jeigu vokiškų kraštų jungimas anglams atrodė iš dalies pateisinamas ir turįs ribas, tai šis — Lebensraum jau neturi jokio precedenso ir, kas svarbiausia, neturi ribų. Jo prisilaikant galima reikalauti ne tiktai Rumunijos, Persijos, bet ir Indijos. Dėl to Londonas šiuo kartu jau visai rimtai, visu savo autoritetu stojo prieš ir nustatė ribas, kur turi baigtis vokiečių „Lebensraum". Jau žinome, kad Lenkijon, Rumunijon, Graikijon ir Turkijon Hitlerio Londonas neleis. Tai vienas būsimo karo frontas. Vengrijos, Bulgarijos, Jugoslavijos laikysena ir padėtis dar neaiški. Vakaruose Olandija, Danija, Belgija laikosi neutraliai, tačiau vokiečių paliestos eis kartu su Londonu — Paryžiumi. Tas pat su Švaicarija. Sovietai, atrodo, greičiausia, bent nežymiai irgi palaikytų Londoną—Paryžių. Kitoje pusėje fronto — Vokietija Italija, nors iki šiol stipriai laikosi ašies, tačiau visokiais būdais stengiasi palaikyti normalius santykius su Londonu. Atrodytų, kad ji visai su Berlynu susidėti vistik neišdrįstų, o lemiamu momentu net gali Hitlerį vieną palikti. Bet vistik šiandien reikia skaityti, kad Vokietija ir Italija sudarys vieną frontą, o Anglija—Prancūzija ir kitos (Lenkija, Rumunija, Graikija, Turkija, eventualiai Danija, Olandija, Belgija, Šveicarija) kitą. Šių valstybių sienomis anglai ir nustatė „Lebensraumo" ribas. Toliau nė žingsnio, priešingu atveju—karas.

J.

Neramūs laikai

(Feljetonas)

Ramu buvo pasaulyje, kol jis nežinojo Hitlerio vardo. Puikūs tai buvo laikai. Žmonės anuomet tvirtai tikėjo posakiu: po karo įvyksta taika. Naivūs buvo žmoneliai. Šiandien kiekviena boba gerai žino, kad po karo vėl kyla karas. Prieš Hitlerio pasirodymą pasaulis negudriai galvojo, kad vokiečiai Didįjį karą pralaimėjo. Šiandien panašiai galvoja gal tik Čemberlenas ir Deladje. Visus kitus taip neišmaningai galvojančius Hitleris sukišo į koncentracines (nuo žodžio „koncertas") stovyklas. Dabar jis tyko sukišti į tas palaimintas stovyklas ir anuos du muzikalius ponus, t. y. poną Če su ponu De. Šis duetas savo koncertais galėtų gražiai linksminti koncentracinių stovyklų auklėtinius. Kažin, ar anų dviejų muzikantų likimo išvengtų tuomet ir trečias ponas. Vadinas, galėtų susidaryti puikus trio.

Anais gerais ramiais laikais, prieš vokiečių mesijo pono Ha atėjimą, didmiesčių kavinių lankytojai, žiovaudami iš nuobodumo, po dvidešimt kartų kartojo tas pačias nuvalkiotas naujienas. Šiandien kavinėse, tose politinių gandų kalvėse, virte verda. Ten atimamas iš vokiečių Berlynas arba vėl maloniai vokiečiams Londonas atiduodamas.

Kaimo politikai anais palaimintais laikais ne tiek rūpinosi Tolimaisiais Rytais, kiek artimaisiais savo kaimynais: kažin, ar Tarabildienės višta, toji gegužėta, rytoj kiaušinį sudės; ar greit Šlubių Magdė ištekės; kada Blynai savo degląją skers. Žodžiu, kaimo politikų susidomėjimo akiratis buvo siauras, pilkas. Kokia menkutė atrodo Tarabildienės višta ar Blynų degloji prieš vokiečių tankus ir lėktuvus. Anais ramiais laikais kaimo politikai tiesiog stigo temų. Dabar jie tuo skųstis negali. Piliečiai plepa, kiek liežuvis įkabina. Hitleris jų malūnui nuolat parūpina vandens. Malūne gamintos žinios (made in malūnas) sensacingos, neįtikėtinos.

— Girdėjai, kūmai žmonės, sako, matę vokiečių povandeninius laivus ties Purpliškiais.

— Gali būti. Tolimas mano pažįstamas matęs turkų lėktuvus ties Kačergiškėm.

— Gerai, bet, ar žinai, kuri valstybė pasauly stipriausia? Persija! Tyliai sėdi persų karalius šachas, nieko apie jį negirdėti, nieko nerašo, bet kai pajudės — klaupkitės tautos.

Seniau, ramesniais laikais, kai vyras ruošdavos vakare kaiman išeiti, išgirsdavo žmonelės diktatorišką balsą:

— Kur velkies? Negali namie pabūti. Vaiką pasuptum. Kavaleriškus laikus eini prisiminti?

Dabar dalykas pasikeitė:

— Ko snaudi pirkioje? Eik kaiman, gal ką sužinosi, proto įgausi. Galaplikine gal turkai su japonais gatvėmis vaikščioja, o jis pirkioje tūno.

Susirenka kur vyreliai pas kaimyną, politikuoja, tariasi, konferuoja, ieško būdų vokiečių galybei sutriuškinti.

— Man atrodo, — prasitaria kaimynas Nr. 1, — kad norėdami atsispirti dinamiškiems vokiečiams ir italams, patys turime būti dinamiški.

— Išganinga mintis, — pareiškia savo nuomonę politikas Nr. 2, — bet kokiu būdu tapti dinamiškais? Valgyti dinamiškus valgius? Vadinas, mūsų moterys turėtų kepti dinamiškus blynus. Ir, iš viso, kas yra tas dinamizmas, kuo skiriasi dinamiški italų makaronai nuo nedinamiškų prancūzų blynų?

— Oi, neminėkit, vyrai, dinamito, — atsiliepia visą konferencijos laiką snaudęs kaimynas Nr. 3, — jeigu mano žmona sužinotų... baisu ir pagalvoti...

Pasiginčiję politiniais klausimais, sutriuškinę vokiečių galybę, pakorę poną Ha ir įvedę pasauly teisingumą ir lygybę, politikieriai įprastu būdu ima skaičiuoti kaimynų ydas. Apsidirbę ir su šiuo programos punktu, konferencijos dalyviai, ieškodami atspirties taško tolimesnėms diskusijoms, nutaria pakoziruoti. Kozirų tūzas — tai Hitleris. Likusieji trys tūzai — tai Musolinis, Čemberlenas ir Deladje. Tuo būdu kortų lošimas, tai tik tolimesnis politinių ginčų tęsinys.

Drumsčia piliečiai vandenį, kuriame paskui ponas Ha žuvis gaudo. Dabar jis savo būčin nori suvaryti didžiausias lydekas — ponus Če ir De. Tuomet Hitleris būtų kuone patenkintas. Beliktų jam tik siekti bendros sienos su Kinija.

Neramūs politinių painiavų laikai.

P. K—čius.

KORESPONDENCIJOS

Varšuva. *Velykų šventės Varšuvos lietuvių tarpe.* Velykų šventės Varšuvos lietuvių tarpe praėjo jaukioje nuotaikoje. Pirmą Velykų dieną lietuvių pamaldose giedojo lietuvių choras. Pamaldose dalyvavo Lietuvos pasiuntinybės personalas ir Varšuvos lietuviai. Po mišių ir lietuviško pamokslo lietuviai buvo susirinkę į savo bažnyčios salę, kur pasidalino velykiniu kiaušiniu ir vieni kitiems palinkėjo viso gero. Ta proga Varšuvos Lietuvių Savišalpos Draugijos pirmininkė p. M. Mazikienė pasakė susirinkusiems nuoširdų žodį.

Be to, Velykų švenčių proga Varšuvos lietuviai lankėsi vieni pas kitus ir šeimyniniuose rateliuose dainavo lietuviškas dainas.

K. U.

Švenčionių apskr.

Švenčionėliai. *Dar apie Liet. Blaivybės Draugijos skyrių.* Kaip buvo „Aide" rašyta, praėjusiais metais buvo mėginta Švenčionėliuose įsteigti Vilniaus Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos skyrius, bet Švenčionių apskrities storasta to skyriaus neužtvirtino. Skyriaus steigėjai apeliavo Vilniaus Vaivadijos Įstaigon. Ryšium su tuo šiemet vasario 7 d. Švenčionėlių policininkas Manševskis pranešė, kad Vaivadijos Įstaiga apeliacinį skundą išsprendusi neigiamai.

Skyriaus steigėjai švenčionėliečiai šiuo reikalu kreipėsi į ministrą pirmininką ir vidaus reikalų ministrą gen. Slavoj Skladkovskį.

Balandžio 2 d. gautas iš Švenčionių apskrities Storastijos raštas (Nr. B. 2/65), kuris, išvertus į mūsų kalbą, šitaip skamba:

„Ryšium su įteiktu Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos skyriaus steigėjų Ponui Ministrų Tarybos Pirmininkui skundu Storastija praneša, kad Vidaus Reikalų Ministerija neranda jokio pamato kištis su savo priežiūra į kalbamąjį reikalą, kaip jau užbaigtą galutiniu sprendimu administracinėje eigoje".

Vikis.

Ignalinas, Daugėliškio valsč. *Seniūnų priesaika.* Balandžio 7 d. Ignaline buvo Daugėliškio ir Kaltinėnų valsčiuose išrinktų seniūnų ir jų padėjėjų priesaika. Priesaiką priėmė apskrities storastos vardu jo atsiųstas valdininkas. Prisaikdinta per 60 seniūnų ir jų padėjėjų. Priesaikos iškilmėse dar dalyvavo Daugėliškio vaitas Černius ir Kaltinėnų valsčiaus vaitas Runavičius.

Pažymėtina, kad anksčiau Daugėliškio valsčiuje buvo 11 seniūnijų. Dabar jau yra 51. Tas pat yra ir Kaltinėnų valsčiuje.

Daugėliškio valsčiuje iš 31 seniūno 29 yra lietuviai.

Priesaikos metu keli seniūnai už didesnius nuopelnus storastijos atstovo apdovanoti medaliais. Ta proga jis pakalbėjo apie pilietines pareigas ir paragino susirūpinti priešlėktuvinės paskolos propagavimu.

Palaukinis.

DVIRAČIŲ SPORTAS

Kiekviena sporto rūšis privalo tam tikrų normų, taisyklių, technikos. Ir dviračių sportas nėra išimtis. Dviratininkas taip pat reikalingas tam tikrų, visų pirma važiavimo technikos žinių. Keletą tokių pagrindinių žinių šioje vietoje ir pateiksiu.

Visų pirma pradėkime nuo svarbiausio, o kartu, atrodytų, ir paprasčiausio dalyko, būtent — sėdėjimo. Tinkamas, patogus dviratyje sėdėjimo būdas yra pagrindinis reikalavimas, būtina gero važiavimo sąlyga. Toks sėdėjimo būdas padeda dviratininkui ilgesnį laiką dirbti be nuovargio. Nuovargis dažniau pareina nuo netinkamo sėdėjimo būdo, negu nuo pačio „sukimo" darbo. Taigi reikia kuo patogiau atsisėsti. Ypač, jei rengiamasi ilgesnėn kelionėn. Šiaip sau, paprastai, normaliai važinėjant dviračiu reikia sėdėti laisvai, patogiai, kiek palinkus į priekį. Vengti kuprinimosi, nesėdėti susirietus. Tam tikras nedidelis liemens palinkimas į priekį yra būtinas, ypač važiuojant prieš kalną, prieš vėją, blogu keliu, kai krato. Jei blogu keliu važiuojant visai tiesiai sėdima, tai kratymas labiau juntamas ir greičiau pavargstama. Taigi kiek labiau palinkus važiuojama: prieš kalną, prieš vėją, blogu keliu ir tuomet, kai norima greičiau važiuoti.

Koks turi būti balnelio aukštis? Balnelio aukštis pareina nuo dviratininko ūgio. Balnelio aukštis paprastai matuojamas tokiu būdu: jei patogiai atsisėdus balnelyje pastatyti koją ant pakojo (pedalo) žemiausioje jo padėtyje, tai koja turi būti kelyje ištiesta, bet taip, kad laisvai liestų pakojį, nebūtų perdaug įtempta. Žinome, kad balnelis dar duodasi traukomas į priekį ir užpakalį. Tad ir čia reikia jam rasti tinkamą padėtį. Balnelio padėtis laikoma tinkama tuomet, jei abiems pedalams esant vienoje aukštumoje nuo žemės (pakojų rankenos lygiagretės su žeme), priešakinės kojos blauzda yra statmena su žeme. Šioje vietoje reikia pažymėti, kad koja ant pakojo statoma tokiu būdu, kad didžiojo piršto kaulas (ne pačio piršto, bet jau pėdoje esąs kaulas) būtų prie pakojo ašelės. Išsirengiant tolimesnėn kelionėn, balnelį kai kurie žinovai pataria kiek patraukti į užpakalį. Traukti nereikia, nes tuomet kūno svoris labai užgultų užpakalinį ratą ir sunkiau būtų sukti. Patsai balnelis turi būti didesnis, geros lingės (resorai). Maži be lingių lenktynėse vartojami balneliai kasdieniniam gyvenime netinka.

Vairo aukštis paliekamas dviratininko nuožiūrai. Šiaip sau paprastai važinėjant vairas pakeliamas aukščiau, lenktynių metu nuleidžiamas žemiau.

Apskritai, tinkamą, patogią padėtį (poziciją) dviratyje rasti yra nelengva. Vienas prancūzų dviratininkas sako, kad tinkamą, patogią padėtį dviratyje rasti lygiai sunku, kaip ir gyvenime.

O dabar keli žodžiai dėl pačio važiavimo būdo. Važiuoti reikia ramiai, judesiai turi būti tikslingi, vengti nereikalingų pašalinių, važiavimą trukdančių judesių. Nelinguoti į šalis, sukant kojomis. Kas šio įpročio negali atprasti, tas geru dviratininku niekuomet nebus. Nekraipyti kojų nei į šalis, nei į vidų. Jos turi dirbti nuolat vienoje toje pačioje plokštumoje. Nesukelioti be reikalo priešakinio rato į šalis, nes tuo mažinas greitis. Tas ratas turi riedėti lygiai, viena linija.

Tiek dėl važiavimo technikos.

Geistina būtų, kad kaimuose mūsų dviratininkai retkarčiais ruoštų nors mažo masto lenktynes. Pvz., galėtų varžytis tik dviejų ar net ir vieno kaimo dviratininkai. Lenktynių kelias neturėtų būti ilgas. Pilnai pakaktų kelių kilometrų. Žinoma, galima ir mažiau. Lenktynes galima pradėti (startas) kad ir paprastu dviratin. įsėdimo būdu. Teisėjui davus ženklą, pasispiriama ir važiuojama. Lenktynės baigiamos priešakiniam dviračio ratui palietus numatytą baigmės liniją.

Sportininkas.

KRONIKA

Išlydėtos dvi ekskursijos

Balandžio 13 d. iš Vilniaus sugrįžo Kaunan dvi ekskursijos: Lietuvos valstybėje gyvenančių vilniečių ir Lietuvos Turizmo Sąjungos. Kaip buvo rašyta, dalis šių ekskursijų dalyvių Velykų šventes praleido provincijoje pas savo gimines ir pažįstamus.

Svečių palydėti į Vilniaus geležinkelio stotį buvo susirinkę nemaža vilniečių.

Vilniuje vieši Vilkaviškio gimnazijos ekskursija

Balandžio 12 dieną į Vilnių atvyko Vilkaviškio D-ro Jono Basanavičiaus vardo gimnazijos ekskursija — iš viso 23 mokiniai, kuriems vadovauja 6 mokytojai su mokytoju Greičiumi ir kapelionu kun. Adomaičiu priešakyje. Ekskursiją sudaro visa tos gimnazijos 8 klasė ir po keletą kitų klasių mokinių.

Šią Vilkaviškio D-ro Jono Basanavičiaus vardo gimnazijos ekskursiją globoja Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija. Svečiai apgyvendinti mūsų moksleivių bendrabučiuose.

Balandžio 13 dieną Vilkaviškio gimnazijos ekskursijos dalyviai buvo nuvykę į Rasų kapines, kur ant D-ro Jono Basanavičiaus kapo uždėjo gėlių vainiką. Be to, ekskursijos dalyviai aplankė Gedimino pilį ir kai kurias kitas daugiau įdomesnes vietas.

Tą pačią dieną Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje buvo šios gimnazijos ir vilkaviškiečių mokinių bendras savybinis vakarėlis. Ir vieni ir kiti paskaitė savo kūrinėlių, padeklamavo eilių, o Vytauto Didžiojo gimnazijos choras padainavo keletą dainų, užbaigdamas svečių garbei daina „Ilgiausių metų".

Vilkaviškio gimnazijos ekskursija grįžta iš Vilniaus balandžio 14 dieną.

Sukonfiskavo „Vilniaus Žodį"

Balandžio 13 dieną Vilniaus policija, Miesto Storastijos įsakyta, sukonfiskavo „Vilniaus Žodį." Sukonfiskuota už straipsnį dėl keitimo pavardžių.

Taip pat tą pačią dieną sukonfiskuota du rusų laikraščiai: „Russkoje Slovo" ir „Naše Vremia".

Kelionių biuro „Orbis" ruošiamos ekskursijos

Kelionių biuras Vilniuje „Orbis" ruošia šias ekskursijas:

1. Gegužis 2—6 dienomis į Varšuvą gegužės 3 dienos iškilmėms.
2. Gegužės 14, 18 ir 21 dienomis vienadienes ekskursijas autobusais į Naručio ežerą.
3. Gegužės 28—29 dienomis į Druskininkus sezono atidarymui. Ekskursija vyks populiariu traukiniu.
4. Gegužės 17—21 dienomis į Rygą.
5. Gegužės 26—30 dienomis į Kauną.

Į Kauną vykti su ekskursija kaštuoja 91 auks. Už šią sumą įskaitoma pasas, viza, geležinkelio bilietas nuo Vievio į Kauną ir iš Kauno į Vievį. Ekskursijos dalyviai gali paimti 75 auksinų sumai litų.

Užsirašyti į šią ekskursiją galima iki gegužės 6 dienos.

Redakcijos atsakymai

K. U. Tamstos nusiskundimą ištyrėme ir pasirodė, kad vienos prenumeratės anksčiau atsiųstas adresas buvo per trumpas ir paštas laikraštį iš karto mums grąžino, o antroji persikėlė kitur ir apie tai niekas nepranešė administracijai. Kas dabar bus?

Broliui. Į teisinius paklausimus atsakinėjame tik prenumeratoriams. Siunčiant paklausimą reikia nurodyti savo adresas, kad galima būtų patikrinti, ar paklausėjas yra prenumeratorius.

KARAS KINIJOJE

Karo veiksmai Kinijoje paskutiniu metu pagyvėjo. Kinai, sutelkę daugiau kariuomenės, pradėjo pulti japonus Hankau apylinkėse. Kai kur jiems pasisekė pralaužti japonų frontas ir priversti juos trauktis. Tuo pat metu kinų partizanai smarkiau pradėjo veikti tarp Šanchajaus ir Hankau ir keliose vietose išardė geležinkelį.

Kantono apylinkėse mūšiai taip pat pagyvėjo. Kinams ir čia pasisekė atstumti japonus beveik iki Kantono. Japonai mieste ėmėsi smarkių priemonių ramumui palaikyti. Mūšiai čia nepaprastai atkaklūs, viename mūšyje krito daugiau kaip 2.000 japonų, o nelaisvėn pateko tik 23 žmonės. Lėktuvai taip pat labai dažnai susiremia.

Iš pranešimų matyti, kad mūšiai tarp kinų ir japonų jau nuo pusmečio eina vis tose pačiose vietose.

ISPANIJA PO KARO

Ispanija, kaip žinome, vis labiau krypsta Italijos ir Vokietijos pusėn. Anglai turi tikrų žinių, kad italų kariuomenė išlaipinta netoli Gibraltaro. Ten pat telkiasi ir ispanų kariškieji daliniai. Čemberlenas tuo reikalu kreipėsi su paklausimu į Musolinį ir gavo iš jo atsakymą, kad italai neturi jokių piktų sumanymų anglų atžvilgiu. Musolinis, norėdamas užmigdyti anglų budrumą, pranešė taip pat, kad visą savo kariuomenę atsiimsiąs tuojau po parado, kuris būsiąs gen. Franko įeinant Madridan.

Kartu su anglais subruzdo ir prancūzai. Prancūzijos ambasadorius marš. Petenas skubiai išvyko Paryžiun ir ilgai tarėsi su premjeru Deladje, min. Bone ir kariuomenės vadovybe. Jis, girdėti, reikalauja sau platesnių įgaliojimų ir siūlo padaryti išpanams kai kurių nuolaidų. Prancūzus neramina ta aplinkybė, kad blogėjant jų santykiams su italais italų kariuomenė Ispanijoje nemažėja ir susirėmimo metu gali pasirodyti Prancūzijos pietuose, kur nėra tvirtovių. Marš. Petenas ir norėtų nuolaidomis patraukti gen. Franko Prancūzijos pusėn ir priversti jį greičiau išsiųsti italų savanorius iš Ispanijos.

Albanai dar kovoja

Nors italų kariuomenė užėmė visą Albaniją, bet mūšiai dar nepasibaigė, nes kalnuose yra pasislėpusių nemaža gerai ginkluotų albanų, kurie pastoja kelią italų kariuomenės būriams. Paskleido gandų, kad okupacinės italų kariuomenės vadovybė Albanijoje paskutiniu metu pareikalavo atsiųsti dar kelis pulkus.

Kartu pranešama, kad italai skubiai stato tvirtovės abejose Otranto sąsiaurio (šis sąsiauris jungia Adriatikos ir Viduržemio jūras) pusėse. Ypač stiprinamas Albanijos uostas Valona, kur iš Vokietijos šiomis dienomis atvežta 250 didžiųjų Krupo fabrike padarytų patrankų.

×

Italai užėmę Albaniją privertė Albanijos parlamentą pripažinti Italijos karalių ir Albanijos karaliumi.

Vokiečių šeimininkavimas Klaipėdoje

Visi valdininkai, kurie turėjo žymesnes vietas Klaipėdos direktorijoje, miesto savivaldybėje ir kitose įstaigose, paleisti ir jų vieton paskirti nauji asmens, dažniausiai atsiųsti iš Vokietijos gilumos. Visame Klaipėdos krašte įvesta aštri maisto produktų prekybos priežiūra. Leidžiama pardavinėti paskiriems asmenims tik nustatytos normos. Juntama kai kurių produktų (sviesto, pieno, kiaušinių) stoka.

Seniau, kai Klaipėda buvo Lietuvos žinioje, į Klaipėdą buvo atvežta daug miško, kuris turėjo būti išsiųstas užsienin. To miško Lietuvos valdžia nesuspėjo išvežti iš Klaipėdos. Dabar vokiečių kariuomenės vadovybė pranešė Lietuvos delegatui b. gubernatoriui Gailiui, kad tą mišką, ji imanti ir sunaudosianti sustiprinimų statymui.

Vokiečių kariuomenės vadovybė įsakė Klaipėdos žvejams savo laivus nudažyti tokia spalva, kokia dažomi karo laivai. Didesni žvejų laivai priskirti prie karo laivyno eiti žvalgybos tarnybai. Laivai tie kartais pasiekia net Rygos įlanką.

Šelpiami klaipėdiečiai

Kauno laikraščių žiniomis, dabar iš Klaipėdos krašto yra atbėgę į Kauną ir į kitas Lietuvos vietas apie 15 000 lietuvių. Jiems remti ir globoti sudaryti yra komitetai.

Kauno maitinimo punktuose apsigyvenusiems klaipėdiečiams Velykų pirmą dieną buvo suruoštas bendras Velykų stalas. Jį paruošė skautės ir kelios mergaičių — moterų organizacijos.

Į bendrus pusryčius atsilankė iš Klaipėdos krašto išvykęs Martynas Jankus, buv. gubernatoriaus patarėjas Ig. Šeinius ir visa eilė visuomeninių organizacijų atstovų.

Buvo pasakyta visa eilė kalbų. I. Šeinius savo kalboje tarp kitko pasakė:

„Prie šio stalo matomas nuoširdumas duoda vilties, jog mes visi ir visa Lietuva susilauks tikrų Velykų. Čia susibūrę turime pasidalinti mintimis ir ryžtis, kad visos žaizdos būtų kuo greičiau užgydytos, ir kad kitos Velykos būtų linksmesnės".

Už paramą ir nuoširdžią globą klaipėdiečiai nuoširdžiai padėkojo. Jų vardu klaipėdietis Gintalas tarp kitko pažymėjo:

„Mes esame dėkingi, kad visuomenė ryžtasi nuo mūsų paimti dalį mus slegiančios naštos. Mes nesame atėjūnai, bet kaip ir visi lietuviai, dėl Lietuvos laisvės pasiryžę paaukoti turtą, šeimas ir net gyvybę".

Ypač nuoširdžiai buvo sutikti Martyno Jankaus žodžiai. Jis savo kalboje apibūdino paskutinių dienų būklę, ragino klaipėdiečius nenusiminti, bet kiekvienam visu rimtumu dirbti tokį darbą, kokį gaus. Vaiia ir pasiryžimu daug kas pasiekiama. Ir iš silpno medelio, anot Duonelaičio, išaugo ąžuolai grynpelniai. Jankaus kalba buvo palydėta „Lietuviais esame mes gimę" himnu.

Įvairu-įdomu

Miręs kūnas su gyva galva

Prancūzų Mokslų Akademijos narys, senatorius, buvusis sveikatos ministras, dabartinis išradimams patentuoti rūmų direktorius J. L. Bretonas, galima sakyti, yra tik žmogus — galva, nes jo kūnas jau seniai yra miręs.

Bretonui dabar 68 metai. Prieš daugelį metų jis susirgo keista ir labai baisia liga, kurios ir ligi šiolei negali išaiškinti gydytojai. Pirmiausia Bretonui pradėjo paraližuoti kojas, paskui liemenį ir rankas. Po kurio laiko apmirė jo visas kūnas ir pasiliko judri tiktai galva.

Bretonas yra žymus mokslininkas, technikos žinovas, kuris per pasaulinį karą nubraižė pirmųjų prancūzų tankų planus ir padarė daug kitų armijai labai vertingų išradimų. Ir visa tai jis atliko taip pat gerai, kaip atlikdavo viską gerai dar prieš apsirgdamas šita keista ir baisia liga.

Bretoną kiekvieną dieną į tarnybą atveža automobiliu ir čia jį pasodina patogioje vežiojamoje, jam specialiai pritaikytoje, kėdėje. Savo kabinete jis dirba ištisas dvylika valandų: skaito, peržiūri rankraščius, kalba telefonu, davinėja valdiniams įvairius įsakymus, tyrinėja ir tobulina savo išradimus. Ir visa tai daro be jokios gyvo žmogaus pagalbos; jam padeda tik specialus aparatas, kuris buvo padirbdintas pagal jo paties nurodymus. Tas aparatas — tai tikras technikos stebuklas.

Be pačios galvos, vienintelė jo kūno dalis, kuri gali judėti — tai lūpos. Aparatas, kuriuo naudojasi Bretonas, svarbiausia dalis yra skritulys, padalintas į 30 atskirų dalių, ir judoma adata. Šitas skritulys visada yra arti Bretono veido, ir jis visai be ypatingų pastangų adatą lūpomis gali pastatyti toje skritulio vietoje, kurį jam reikalinga. Adatą perkėlus į kitą vietą, aparatas tuojau pradeda veikti: jis atverčia telefoną ar kitoje kurioje knygoje reikiamą puslapį, paduoda telefono aparatą, užsuka radiją, paskambina sekretoriui ir t. t. Savo galvą judindamas tam tikro aparato pagalba, Bretonas braižo technikinius braižinius. Jam reikalingi aparatai aptarnaujami daugelio mažų dinamų ir labai sudėtingų mechanizmų.

Svetimšaliai mokslininkai, kurie dažnai atlanko Bretoną, negali atsistebėti, kaip šitas miręs kūnas, kurio tėra gyva galva, gali kasdien dirbti net po dvylika valandų.

Nuo kada gatvės turi vardus

Duoti gatvėms pavadinimus jau buvo įprasta senovėje. Senovės Atėnuose ir Romoje gatvės jau turėjo savo pavadinimus. Kinijoje ir Japonijoje miestų gatvės būdavo vadinamos įvairiais pavadinimais jau daugiau kaip prieš tūkstantį metų. Be to, prie gatvių pavadinimų būdavo dar prirašomi įvairūs užkeikimai, kurie „saugodavo" tų gatvių gyventojus nuo visokių negandų ir nelaimių.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse, sakoma, demokratiniais sumetimais, gatvės neturi jokių pavadinimų; jos ten tėra sunumeruotos.

Iš visų pasaulio miestų išimtį šiuo atžvilgiu anksčiau sudarė Konstantinopolis. Nepaisant to, kad šis miestas gyvuoja jau penkiolika šimtmečių, gatvių pavadinimus jis gavo tik tada, kai jau turėjo daugiau,kaip vieną milijoną gyventojų, o tai atsitiko dar visiškai neseniai. Konstantinopolio gatvių namai buvo sunumeruoti tik prieš dvidešimt metų.

Moterys pradės rūkyti pypkes

Iš amerikoniškos spaudos pastebėta, kad moterys pradeda rūkyti pypkes vietoj cigaretų. Sako, kad aristokratiškoj draugijoj toji mada pripažinta, todėl visos ponios ir panelės visuomet nori pasielgti pagal vėliausią madą.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai. Skelbimų kaina: už kvadratinį milimetrą [illegible] puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas.** Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius.**